

Sjálfsvörðunarrétturinn

í ljósi laga um réttindagæslu fyrir fatlað fólk

Halldór Gunnarsson

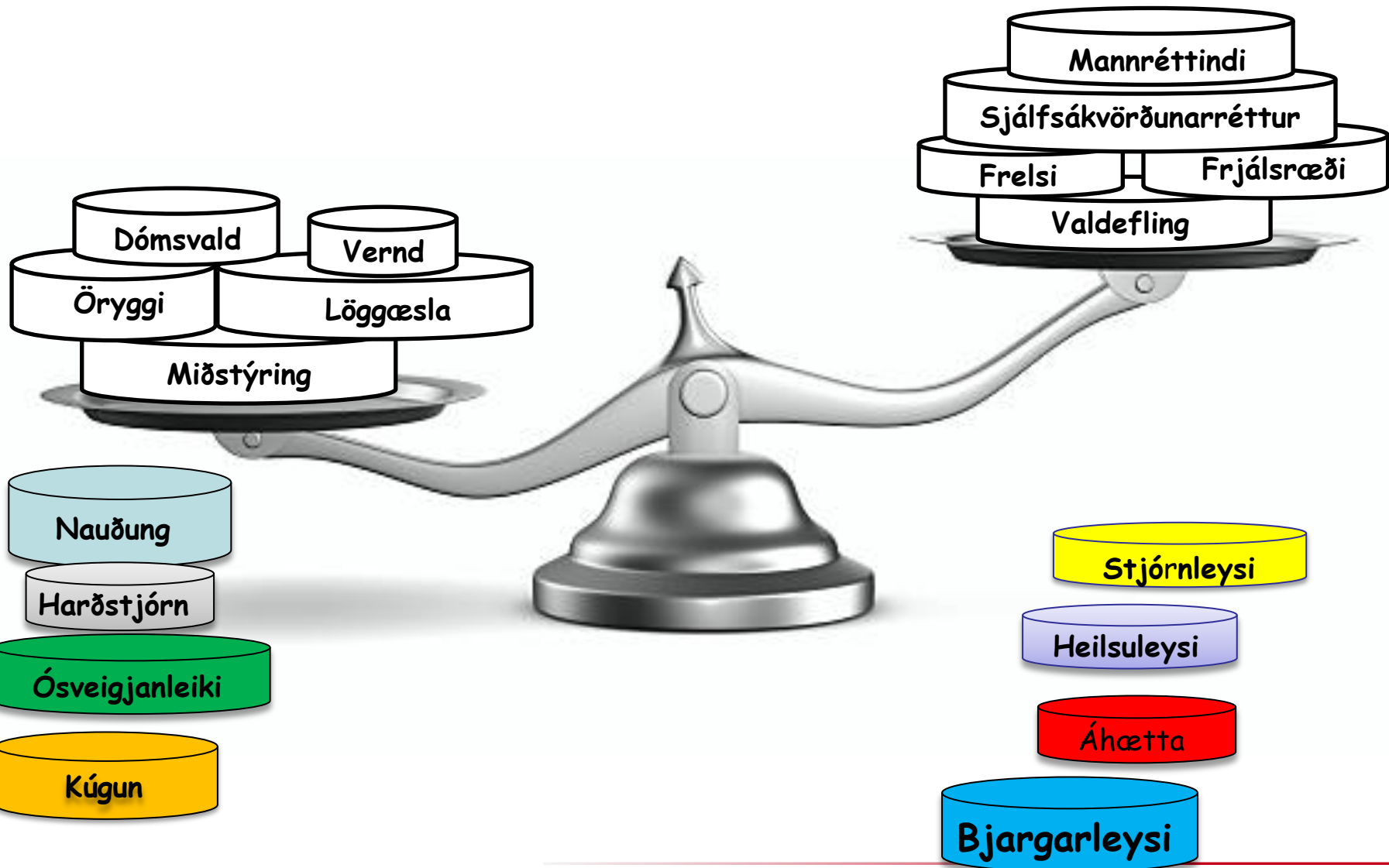

Öryggið og frelsið - jafnvægiskúnstin

» Öryggi	Frelsi
» Vernd	Sjálfstjórnunarréttur
» Dómsvald	Mannréttindi
» Löggæsla	Frjálsræði
» Stjórnvald	Valddreifing

Of mikið verður

» Nauðung	Stjórnleysi
» Kúgun	Bjargarleysi
» Ósveigjanleiki	Heilsuleysi
» Harðstjórn	Áhætta
»	

www.rettindagaesla.is

- Réttindavakt
- Réttindagæslumenn
- Persónulegir talsmenn
- Ráðstafanir til að draga úr nauðung

- ❑ Eru átta talsins víðsvegar um landið, þar af tveir í Reykjavík og Seltjarnarnesi. Heyra nú undir Gæða- og eftirlitsstofnun félagsþjónustu og barnaverndar.
 - Réttindagæslumaður skal veita fötluðum einstaklingi stuðning og aðstoða hann við að leita réttar síns.
 - Hver sá sem telur að brotið sé á réttindum fatlaðs einstaklings skal tilkynna það til réttindagæslumanns
 - **Aðstoðin er veitt með samþykki hins fatlaða og á hans forsendum**
 - Starfa eftir verklagsreglum réttindagæslumanna.
 - **Eru ekki úrskurðaraðili**, en styðja einstaklinga til að fara með mál í almennt kæruferli, ef þarf (úrskurðarnefndir, Umboðsmaður Alþingis).
 - Fylgjast með störfum persónulegra talsmanna og eru þeim til ráðgjafar og stuðnings

Helstu þættir verklagsreglna réttindagæslumanna

Tilkynning

Samþykki (hafi hinn fatlaði ekki sjálfur tilkynnt)

Könnun máls

Athugasemdum komið til viðkomandi þjónustuaðila og tillaga gerð um úrbætur

- » Ef það nægir ekki:
- » Aðstoðað við að fara þær kær- og kvörtunarleiðir sem ætlað er að jafna stöðu stjórnvalda og almennings.
 - Úrskurðarnefnd velferðarmála
 - Embætti Landlæknis
 - Viðkomandi ráðuneyti
 - Umboðsmaður Alþingis
 - Sent til GEF, ef félagsþjónustumál
 - O.fl.

- » Fjöldi mála sem réttindagæslumenn unnu með árið 2018 voru alls 384, þar af 284 vegna tilkynninga um meint brot á réttindum fatlaðra einstaklinga.

- » **Úr 12. gr. Samnings Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.**
- » *Réttarstaða til jafns við aðra.*
- » 1. Aðildarríkin áréttu að fatlað fólk eigi alls staðar rétt á viðurkenningu sem aðilar að lögum.
- » 2. Aðildarríkin skulu **viðurkenna að fatlað fólk njóti gerhæfis til jafns við aðra á öllum sviðum lífsins.**
- » 3. Aðildarríkin skulu gera viðeigandi **ráðstafanir til þess að tryggja aðgengi fatlaðs fólks að þeim stuðningi sem það kann að þarfnast þegar það nýtir gerhæfi sitt.**

Talsmenn aðstoða við...

- » að gæta réttinda og sjálfræðis
- » persónuleg málefni
- » að útskýra, skjöl texta, valkosti á þann hátt sem einstaklingurinn skilur
- » afla upplýsinga hvað gæti verði í boði varðandi þjónustu, tómstundir, starfsþróun og símenntun
- » sitja fundi og hafa samskipti við þjónustu
- » að hvetja til þess að vilji einstaklingsins sé skoðaður þó að merkin séu veik
- » að hvetja til að tjáskiptamáti einstaklingsins sé notaður af þeim sem umgangast hann.

Skilyrði

- » Persónulegir talsmenn skulu búa yfir þekkingu á persónulegum þörfum og áhugamálum þess einstaklings sem hann aðstoðar. Skulu fá fræðslu um innihald og áherslur í starfi sínu. Gagnkvæmur vilji

Útgangspunktur í starfi

- » Allar ráðstafanir þeirra skulu gerðar í samráði við og með samþykki viðkomandi.
- » **Eftirlit**
- » Eftirlit er í höndum réttindagæslumanna
- » Samningar um persónulega talsmenn voru alls 348 í árslok 2018

Námskeið eru haldin tvisvar á ári – í Reykjavík og á Norðurlandi.

Áhersla á að hlutverkið er að aðstoða fólk við að ráða ráðum sínum en ekki að taka ráðin af því.

Eiginleikar sem leggja þarf rækt við

- » Í ljósi þess að stór hluti þeirra sem þarf á persónulegum talsmanni að halda á erfitt með að tjá vilja sinn með hefðbundnum leiðum:
- » **Þolinmæði og löngun til að veita upplýsingar, lesa í vilja og koma til skila.**
- » **Bera virðingu fyrir tjáskiptaleiðum og þekkja þær vel.**
- » **Geta til að greina á milli vilja hins fatlaða einstaklings og eigin skoðana á því hvað sé honum fyrir bestu!**

Ráðstafanir til að draga úr nauðun: (11. gr.)

- » Nauðung samkvæmt lögunum er athöfn sem skerðir sjálfsákvörðunarrétt einstaklings og fer fram gegn vilja hans eða þrengir svo að sjálfsákvörðunarrétti hans að telja verði það nauðung þótt hann hreyfi ekki mótmælum.

Sérfræðiteymi

- » Ef þjónustuveitandi telur að starfsemi hans geti falið í sér nauðung ber honum að leita til sérfræðiteymisins.
- » Sérfræðiteymið er skipað allt að sjö sérfræðingum, þrír komi að hverju máli.
- » Sérfræðiteymið kannar aðstæður viðkomandi og aðstæður á viðkomandi stað, samskipti íbúa og starfsfólks.
- » Leggur til aðgerðir til að koma í veg fyrir beitingu nauðungar og aðstoðar við gerð einstaklingsáætlana.
- » Ef það dugir ekki til þarf að sækja um undanþágu.

»Að þekkja nauðung!

Skál fyrir því!

Bjartari tíð framundan?

